

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Feliksa Wilk
Sędziowie:	SSA Jadwiga Radzikowska (spr.) SSA Iwona Łuka-Kliszcz
Protokolant:	st. prot. sądowy Anna Baran

po rozpoznaniu w dniu 9 kwietnia 2013 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **J. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy J. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie Wydziału IV Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 października 2012 r. sygn. akt IV U 1065/12

o d d a l a apelację.

-1-

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 października 2012r. Sąd Okręgowy w Tarnowie – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie J. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z dnia 3 września 2012r., którą odmówiono wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach z uwagi na nie wykazanie wymaganego 15 letniego okresu zatrudnienia w tychże warunkach.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca J. S. w dniu (...). osiągnął 60 lat życia. Na dzień 1 stycznia 1999r. legitymuje się okresem zatrudnienia wynoszącym 26 lat i 4 miesiące okresów składkowych i nieskładkowych, w tym jedynie 5 lat, 7 miesięcy i 12 dni jako okres pracy w szczególnych warunkach. Nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego.

Organ rentowy zaliczył wnioskodawcy do pracy w szczególnych warunkach zatrudnienie na stanowisku drwala w przedsiębiorstwie (...) w okresie od 15 maja 1990r. do 31 marca 1996r.

Z przedłożonego do akt sprawy zaświadczenia z 2 czerwca 2003r., wystawionego przez Przedsiębiorstwo Produkcji (...)w K. wynika, że wnioskodawca był zatrudniony w okresie od dnia 19 maja 1975r. do 17 września 1986r. w Państwowym Gospodarstwie (...) K., a od dnia 1 sierpnia 1989r. do dnia 14 maja 1990r. w Państwowym Gospodarstwie (...) K. - Zakład (...) w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku operatora sprzętu ciężkiego, które to stanowisko wymienione jest w wykazie A dział V poz. 3 załącznika do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983r., nr 8, poz. 43 z późn. zm.), ZUS nie zaliczył wnioskodawcy do pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia w okresie od 19 maja 1975r. do 17 września 1986r. oraz od 1 sierpnia 1989r. do 14 maja 1990r. w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) w K. na stanowisku operatora sprzętu ciężkiego, ponieważ jak wynika z wyjaśnienia pracodawcy z dnia 10 sierpnia 2012r. w/w

-2-

Sygn. akt III AUa 1580/12

przedsiębiorstwo nie ma podstaw do wystawienia świadectwa pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w oparciu o przepisy resortowe oraz, że w aktach osobowych ubezpieczonego nie odnotowano okresów pracy w szczególnych warunkach.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy przyjął, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd Okręgowy odwołuje się do treści art. 184 i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2009r. Nr 153 poz 1227 ze zm). oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U Nr 8 z 1983r, poz. 43 z późn. zm), zaakcentował, iż wnioskodawca nie spełnił wszystkich warunków uzasadniających nabycie przez niego prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, gdyż nie wykazał 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, lecz wyłącznie 5 lat, 7 miesięcy i 12 dni. W powyższym kontekście Sąd uwypuklił, iż do okresu pracy w szczególnych warunkach (wykaz A) nie mógł zostać doliczony okres zatrudnienia od 19 maja 1975r. do 17 września 1986r, oraz od dnia 1 sierpnia 1989r. do dnia 14 maja 1990r. na stanowisku operatora sprzętu ciężkiego. Zaświadczenie przedstawione przez wnioskodawcę winno być zweryfikowane ze względu na nieumieszczenie w wykazie stanowiska operatora sprzętu ciężkiego w odniesieniu do działu gospodarki, w tym przypadku produkcji i hodowli ryb słodkowodnych. Pracę w Przedsiębiorstwie Produkcji (...)w K. na stanowisku operatora sprzętu ciężkiego należy oceniać według działu X wykazu A – „w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym”, a nie według działu V – „w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych”, gdyż pracodawca wnioskodawcy nie był przedsiębiorstwem drogowo-budowlanym bądź transportowym. Wynika to z faktu, że wyodrębnienie prac kwalifikujących do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym ma charakter stanowiskowo-branżowy. Z wyjaśnień Przedsiębiorstwa Produkcji (...)w K. z dnia 10 sierpnia 2012r. wynika, że zakład ten nie ma podstaw prawnych do wystawienia świadectwa pracy w szczególnych warunkach w oparciu o akta osobowe

-3-

Sygn. akt III AUa 1580/12

wnioskodawcy oraz przepisy resortowe. Nadto stwierdza, że w aktach osobowych wnioskodawcy nie odnotowano okresów pracy w szczególnych warunkach.

W ocenie Sądu organ rentowy trafnie odmówił doliczenia wnioskodawcy do stażu pracy w szczególnych warunkach okresów pracy na stanowisku operatora sprzętu ciężkiego od 19 maja 1975r. do 17 września 1986r. oraz od dnia 1 sierpnia 1989r. do dnia 14 maja 1990r., albowiem takie stanowisko nie figuruje w wykazie A dział X „w rolnictwie

i przemysle rolno-spozywczym” stanowiącym załącznik do w/w rozporządzenia Rady Ministrów ani w zarządzeniu resortowym.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy oddalił odwołanie wnioskodawcy na zasadzie art. 477¹⁴§ 1 kpc jako całkowicie niezasadnione.

Apelację od wyroku wniósł wnioskodawca J. S., zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie praw podmiotowych wyrażonych w art. 5 kodeksu cywilnego, poprzez orzeczenie przez Sąd I instancji w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego.

Wskazując na powyższą podstawę wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie mu emerytury.

W uzasadnieniu wywodów apelacji wnioskodawca w szczególności podniósł, iż bez znaczenia jest w jakim przedsiębiorstwie wykonywał pracę na stanowisku operatora sprzętu ciężkiego, bowiem rzeczą najważniejszą jest sam charakter tej pracy. Będąc zatrudniony w branży rolno-spożywczej jako operator sprzętu ciężkiego wykonywał te same zadania co operator – pracownik branży budowlanej. W ocenie apelującego osoby wykonujące ten sam rodzaj pracy, ale w różnych branżach nie mogą być odmiennie traktowane, gdyż jest to sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W rozpatrywanej sprawie w pierwszym względzie podkreślić należy, iż jej rozstrzygnięcie zależało od ustalenia czy na gruncie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w zw. z treścią § 4

-4-

Sygn. akt III AUa 1580/12

rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) możliwe jest uzyskanie przez wnioskodawcę J. S. jako osobę urodzoną po dniu 31 grudnia 1948r. prawa do emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Stosownie do treści art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Jednocześnie na mocy art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, a zatem na dzień 1 stycznia 1999r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn (pkt 1) oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, czyli okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn (pkt 2). Nadto, w myśl art. 184 ust. 2 w/w ustawy, przedmiotowa emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem. W myśl art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Wykładni pojęcia „przepisy dotychczasowe” dokonał Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 13 lutego 2002 r. (III ZP 30/01, OSNAPiUS 2002/10/243), wyjaśniając, że przepisami tymi są przepisy rozporządzenia

Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w

-5-

Sygn. akt III AUa 1580/12

szczególnym charakterze, z wyłączeniem tych, które zobowiązywały ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralne związki spółdzielcze do ustalenia wykazu stanowisk pracy w podległych im zakładach pracy. Zgodnie z dyspozycją § 1 ust. 1 w/w rozporządzenia Rady Ministrów, przepisy tego aktu stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, zwanych dalej „wykazami”. Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 rozporządzenia). Za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia (§ 3). Zgodnie z § 4 ust. 1 niniejszego rozporządzenia, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach czy w szczególnym charakterze powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze lub w świadectwie pracy (zobacz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97, OSNAPiUS 1998, nr 21, poz. 638 i z dnia 21 listopada 2001 r., II UKN 598/00, OSNPUSiSP 2003, nr 17, poz. 419). Jednocześnie oczywistym jest, że świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast świadectwo traktuje się w postępowaniu sądowym jako dokument prywatny w

-6-

Sygn. akt III AUa 1580/12

rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia

16 czerwca 2009 r., I UK 24/09, LEX nr 518067). W konsekwencji powyższego w ramach postępowania sądowego Sąd ocenia zarówno zasadność odmowy wydania przez pracodawcę świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, jak i zasadność umieszczenia w świadectwie pracy wzmianki, że pracownik wykonywał pracę w warunkach szczególnych (§ 2 ust. 2 w/w rozporządzenia; zob. wyrok Sąd Najwyższego z dnia 8 kwietnia 1999 r., II UKN 619/98, OSNP 2000/11/439).

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, iż na gruncie niniejszej sprawy, wobec osiągnięcia przez wnioskodawcę wieku 60 lat i posiadania przez niego na dzień 1 stycznia 1999r. wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego w wymiarze co najmniej 25 lat, istota sporu sprowadzała się do kwestii posiadania przez niego na przedmiotową datę 15 lat pracy w warunkach szczególnych, przy czym kwestę sporną stanowił okres wykonywania przez wnioskodawcę pracy od 19 maja 1975r. do 17 września 1986r. oraz 1 sierpnia 1989r. do 14 maja 1990r. w Przedsiębiorstwie Produkcji(...) w K. na stanowisku operatora sprzętu ciężkiego.

Wnioskodawca podnosił, że stanowisko takie jest wykazane w wykazie A dział V poz. 3 załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów (tj. prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych), a pracodawca potwierdził fakt wykonywania pracy na tym stanowisku w zaświadczeniu z 2 czerwca 2003r.

W powyższym kontekście w pierwszym rzędzie zaakceptować należy, że trafnie Sąd Okręgowy wskazuje, że przyporządkowanie określonej pracy do określonej w wykazie rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze branży przemysłowej ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w warunkach szczególnych, gdy uciążliwość i szkodliwość pracy dla zdrowia wynika właśnie z jej branżowej specyfiki. W wyroku z dnia 1 czerwca 2010r. II UK 21/10, lex nr 619538 Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że „wyodrębnienie poszczególnych prac ma zatem charakter stanowiskowo-branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem

-7-

Sygn. akt III AUa 1580/12

konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Taki sposób kwalifikacji prawnej tychże prac nie jest dziełem przypadku. Specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje bowiem charakter świadczonych w nich prac i warunki, w jakich są one wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Nie można zatem swobodnie czy wręcz w sposób dowolny z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym”. Również w wyroku z dnia 3 czerwca 2008r. I UK 381//07 (lex nr 494112) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że przyporządkowanie określonej pracy do określonej w wykazie branży przemysłowej ma istotne znaczenie dla tej kwalifikacji jako pracy w warunkach szczególnych, gdy uciążliwość i szkodliwość pracy dla zdrowia wynika właśnie z jej branżowej specyfiki.

Powyższe oznacza, że pracę wnioskodawcy w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) należy ocenić według działu X wykazu A – „w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym”, a nie według działu V – „w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych”, ponieważ pracodawca ten z pewnością nie był przedsiębiorstwem drogowo-budowlanym lub transportowym. W dziale X wykazu A nie jest wykazane stanowisko operatora sprzętu ciężkiego. Z powołanego przez Sąd I instancji wyjaśnienia z dnia 10 maja 2012r. Przedsiębiorstwa Produkcji(...)w K. wynika, że zakład ten nie ma podstaw prawnych do wystawienia świadectwa pracy w szczególnych warunkach nawet w oparciu o przepisy resortowe. W aktach osobowych wnioskodawcy nie odnotowano okresów pracy w szczególnych warunkach. Pracodawca nie prowadził także ewidencji stanowisk pracy, na których wykonywane były prace w szczególnym charakterze.

Na marginesie należy wskazać, że zarządzenie nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, które nie stanowią samodzielnej podstawy zaliczenia danego rodzaju zatrudnienia do prac w szczególnych warunkach, a jest pomocne przy wykładni przepisów rozporządzeń Rady Ministrów, nie wykazuje stanowiska

-8-

Sygn. akt III AUa 1580/12

pracy – operator sprzętu ciężkiego jako uprawniającego do niższego wieku emerytalnego.

W świetle powyższego jakichkolwiek wątpliwości nie mogło zatem budzić, że w spornym okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Produkcji(...)w K. wnioskodawca nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach wymienionej w ramach wykazu A, dział X, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W konsekwencji uznać należy, iż w ramach posiadanych na dzień 1 stycznia 1999r. ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych wnioskodawca nie udowodnił posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Tym samym nie zostały spełnione wszystkie przesłanki niezbędne do uzyskania przez niego prawa do emerytury w wieku

obniżonym, o których stanowi art. 32 i art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw z § 2 i 4 rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze,

Wnioskodawca kwestionując zaskarżony wyrok nie może powoływać się na zasady współzycia społecznego (art. 5 kc) albowiem nie mają one zastosowania przy rozstrzyganiu sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. Przepisy kształtujące system zabezpieczenia społecznego są bowiem normami bezwzględnie obowiązującymi (iuris cogentis) i nie zawierają unormowań pozwalających na jakiegokolwiek odstępstwa w tym zakresie, w tym odwoływanie się do zasad współzycia społecznego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 czerwca 2007r. III AUa 482/07, Apel.-W-wa 2008/1/154), oraz uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2006r. III UZP 3/2006, OSNP 2007/9-10/138 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 kwietnia 1997r. sygn. III AUa 364/97, Apel.-W-wa 1997/3/15.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, iż zaskarżony wyrok oparty został na niewadliwych ustaleniach faktycznych i jest zgodny z prawem, a apelacja

-9-

Sygn. akt III AUa 1580/12

jako nie zawierająca usprawiedliwionych zarzutów podlega oddaleniu na zasadzie art. 385 kpc.

SSO K. K.

16.04.2013. RT